

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора **Тарнопольського Олега Борисовича** на дисертаційне дослідження Ольги Ігорівни Піддубцевої «Формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Тема дисертації О. І. Піддубцевої є, безумовно, актуальною. Це пояснюється трьома причинами. По-перше, формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування – це мало досліджуваний аспект професійної освіти в Україні. По-друге, іншомовна підготовка в закладах вищої аграрної освіти має недостатній рівень теоретичного та навчально-методичного забезпечення. По-третє, існує певне домінування традиційного підходу до організації іншомовного навчання в аграрних закладах вищої освіти. З цієї точки зору дисертаційну роботу, що розглядається, слід вважати не тільки корисною для професійної освіти, але й до певної міри інноваційною. А беручи до уваги, наскільки важливим на сьогодні є володіння іноземною мовою як засобом міжнародного професійно орієнтованого спілкування, можна з упевненістю стверджувати, що тема дисертації О. І. Піддубцевої є дуже своєчасною та актуальною.

У своїй дисертаційній роботі дисертантка вирішує низку ще невирішених наукових та навчально-методичних питань, що стосуються певного контингенту студентів. Це й обумовлює новизну та актуальність підготовленої О. І. Піддубцевою дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри філології Дніпровського державного аграрно-економічного університету «Мовно-професійна підготовка фахівців: лінгвальний, соціальний, когнітивний, комунікативний, культурний аспект» (державний реєстраційний номер 0112U005132). Тему дисертації затверджено Науково-технічною радою Запорізького національного університету (протокол № 6 від 21.01.2021 р.).

3. Основні наукові положення дисертації.

Структура дисертації є традиційною, робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Ця структура повністю відповідає меті дослідження та поставленим у ньому завданням.

У *Вступі* до дисертації авторка визначає об'єкт, предмет та мету дослідження. Об'єктом дослідження є процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв в закладах вищої освіти, а його предметом стали організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов формування готовності фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Дослідниця визначила 5 основних завдань, що реалізуються на різних етапах наукового дослідження. Для їх реалізації було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів.

Перший розділ дисертації *«Теоретичні засади формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування»* присвячений розгляду основних теоретичних питань дослідження: особливостей іншомовного професійно орієнтованого спілкування фахівців-аграріїв; змісту і структури готовності до

іншомовного професійного орієнтованого спілкування; вітчизняного та зарубіжного досвіду у формуванні готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування.

У цьому розділі дисертантка детально та ґрунтовно проаналізувала дослідження, присвячені змісту і структурі готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування, на основі якого було сформульоване дуже вдале та конкретне визначення готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування фахівців-аграріїв як професійно значущої якості особистості, що становить систему взаємопов'язаних структурних компонентів і виявляється в здатності використовувати знання, вміння й навички з іноземної мови в процесі іншомовної професійно орієнтованої комунікації. Дисертанткою зацентовано увагу на тому, що іншомовна підготовка фахівців-аграріїв має забезпечити формування готовності в єдності мотиваційного, змістовно-операційного й комунікативного компонентів. Також були розглянуті особливості іншомовного професійно орієнтованого спілкування.

У першому розділі здійснено аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування, у ході якого дисертантка аналізує такі поширені підходи до викладання іноземних мов як *Deutsch für den Beruf*, *English for specific purposes*, *Content and language integrated learning*, *Content-based second language instruction*, *Immersion*, *Cooperative language learning*, *Collaborative learning* тощо. В цілому відзначено, що іншомовна підготовка в розвинених країнах світу посідає важливе місце в структурі професійної освіти. Також зазначено, що для української системи іншомовної підготовки студентів аграрної галузі притаманно об'єднання традиційних та інноваційних технологій.

У другому розділі «*Організаційно-методичні засади формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування*» дисертанткою здійснено практичну розробку структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування, розкрито й конкретизовано критерії, показники й рівні готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Дисертантка виокремлює мотиваційно-професійний, змістовно-когнітивний та комунікативно-діяльнісний критерії. В системі вони демонструють цілу низку особливих вимог до готовності фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. У дисертації докладно описані показники кожного критерію, завдяки яким можна діагностувати певний рівень готовності (високий, достатній, задовільний, низький) до такого спілкування.

На основі аналізу особливостей іншомовної підготовки в аграрних закладах вищої освіти дисертантка визначає організаційно-педагогічні умови, що є запорукою успішної реалізації моделі підготовки майбутніх аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування. Із-поміж таких авторка називає: 1) забезпечення поступового формування стійкої внутрішньої мотивації щодо вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням; 2) спрямування іншомовної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв на поетапне накопичення професійного досвіду в іншомовному професійно орієнтованому спілкуванні; 3) створення активного освітньо-комунікативного середовища з урахуванням особливостей іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх аграріїв.

Реалізація зазначених організаційно-педагогічних умов забезпечується комплексом педагогічних заходів, із-поміж яких: 1) впровадження структурно-функціональної моделі формування готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування в

процес іншомовної підготовки; 2) спецкурс «Іншомовне фахове спілкування аграріїв: від навчання до практики» (робоча програма, навчальний посібник «Практикум з німецької мови за професійним спрямуванням», методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи, комплекс тестових завдань); 3) проведенні круглих столів («Іншомовне спілкування як важлива складова професійної діяльності сучасного фахівця-аграрія», «Шляхи оновлення іншомовної освіти в закладах аграрної вищої освіти», «Міжнародний день мови»), майстер-класів і тренінгів на тему «Сучасні технології в іншомовному навчанні майбутніх фахівців-аграріїв»; 4) проведенні засідань розмовного клубу й відвідуванні фестивалю «Нове зарубіжне кіно».

У третьому розділі *«Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх фахівців-аграріїв»* презентовано організацію та перебіг педагогічного експерименту, здійснено аналіз його результатів.

Педагогічний експеримент було реалізовано в три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. Перед його проведенням було здійснено пілотне дослідження за участю студентів різних аграрних спеціальностей та фахівців-аграріїв. Результати пілотного дослідження підтвердили актуальність дисертації, забезпечили апробацію діагностичного інструментарію та вибір експериментальних груп.

В педагогічному експерименті взяли участь студенти різних аграрних спеціальностей. Статистична обробка результатів контрольних та експериментальних груп дали підстави авторці стверджувати, що запропоновані організаційно-педагогічні умови є ефективними.

Можна дійти висновку, що О. І. Піддубцева досконало володіє методами наукового педагогічного дослідження. Дисертація містить

таблиці та рисунки, що добре ілюструють поданий матеріал. Загальним висновком є те, що мета дослідження Піддубцевої О. І. була досягнута, а завдання вирішені.

4. Значення для науки і практики

Дисертація О. І. Піддубцевої відзначається науковою новизною і практичною значущістю отриманих результатів.

В дисертаційній роботі вперше здійснено наукове обґрунтування та експериментальну перевірку організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування; розкрито зміст і структуру готовності фахівців-аграріїв як сукупність взаємопов'язаних компонентів: мотиваційного, змістовно-операційного, комунікативного; уточнено понятійно-категоріальний апарат професійної педагогіки («готовність до іншомовного професійно орієнтованого спілкування», «іншомовне професійно орієнтоване спілкування», «іншомовна підготовка»); компоненти, критерії, показники й рівні сформованості готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування; удосконалено зміст, форми й засоби іншомовної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв.

Перераховані наукові результати є особистим внеском дисертантки у вирішення важливої науково-теоретичної проблеми – іншомовної підготовки в закладах вищої аграрної освіти.

5. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні, апробації і впровадженні в процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв навчально-методичного забезпечення формування готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування; спецкурсу «Іншомовне фахове спілкування аграріїв: від навчання до практики» (робоча програма, навчальний посібник «Практикум з німецької мови за професійним спрямуванням», методичні рекомендації до проведення практичних занять й організації самостійної

роботи, комплекс тестових завдань); проведенні круглих столів («Іншомовне спілкування як важлива складова професійної діяльності сучасного фахівця-аграрія», «Шляхи оновлення іншомовної освіти в закладах аграрної вищої освіти», «Міжнародний день мови»), майстер-класів і тренінгів на тему «Сучасні технології в іншомовному навчанні майбутніх фахівців-аграріїв»; проведенні засідань розмовного клубу й відвідуванні фестивалю «Нове зарубіжне кіно».

Зазначені теоретичні положення та авторські науково-методичні розробки слугують основою для вдосконалення іншомовної професійно орієнтованої підготовки майбутніх аграріїв.

6. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію та обговорення на міжвузівських, всеукраїнських, регіональних та міжнародних науково-практичних конференціях.

Вважаємо за потрібне відзначити список використаної літератури, що відповідає вимогам до педагогічного дослідження в галузі професійної освіти. На різних етапах наукового пошуку було використано 311 бібліографічних джерел, із-поміж яких 52 – іноземною мовою.

Основні положення дисертації відображено в 41 друкованій праці, із-поміж яких – 5 статей в наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз; 4 – розділи в колективних закордонних монографіях; 1 – стаття в періодичному науковому виданні інших держав; 2 – статті в інших наукових виданнях; 23 – матеріали конференцій; 1 – навчальний посібник; 5 – методичних рекомендацій.

7. Дискусійні положення та недоліки дисертації

Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто окреслити низку дискусійних положень і зауважень до змісту роботи.

1. Здійснюючи досить серйозне обґрунтування змісту і структури готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування (п.1.2.), авторка базується на аналізі специфіки діяльності майбутніх аграріїв. В даному контексті, на наш погляд, доцільно було б врахувати і особливості сучасних аграрних компаній, й відповідно, наочно представити зміст готовності, що відповідає ним.

2. Вивчивши зарубіжний та вітчизняний досвід іншомовної підготовки в аграрних закладах вищої освіти, що представлений у підрозділі 1.3 дисертації, авторка характеризує підходи до викладання іноземних мов. Було б бажаним уточнити, які саме методи навчання використовуються в процесі іншомовної професійної підготовки.

3. Враховуючи ситуацію з COVID-19, авторці було б бажано розкрити більш детально аспекти організації дистанційного навчання та освітньої комунікації студентів за запропонованими організаційно-методичними засадами.

4. Для більш цілісного представлення особливостей організації та реалізації іншомовної підготовки майбутніх фахівців-аграріїв до професійно орієнтованого спілкування бажано б було уточнити, яким чином здійснюється відбір та підготовка засобів навчання.

5. На жаль, поза увагою дисертантки залишилось питання психолого-вікового впливу на ефективність процесу формування готовності до іншомовного професійно орієнтованого спілкування.

Проте, висловлені побажання, у цілому, носять дискусійний характер, а тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації О. І. Піддубцевої. Результати дослідження є вагомими для розв'язання питання формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до іншомовного професійно орієнтованого спілкування.

8. Загальний висновок. Вважаємо, що дисертація О. І. Піддубцевої на тему *«Формування готовності майбутніх фахівців-аграріїв до*

*іншомовного * професійно орієнтованого спілкування*», є завершеною науковою роботою, що містить нові аргументовані результати в галузі професійної освіти і за актуальністю, змістом, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, достовірністю і практичним значенням відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, а його авторка Піддубцева Ольга Ігорівна заслуговує за результатами публічного захисту на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, професор

кафедри англomовної прикладної лінгвістики

та методики навчання іноземних мов

ВНЗ «Університет

імені Альфреда Нобеля»

Олег ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ